

CRNA GORA
AGENCIJA ZA CIVILNO VAZDUHOPLOVSTVO

FINANSIJSKI PLAN

AGENCIJE ZA CIVILNO VAZDUHOPLOVSTVO

ZA 2023. GODINU

Podgorica, decembar 2022. godine

AGENCIJA ZA CIVILNO VAZDUHOPLOVSTVO

JOSIPA BROZA TITA BB
81000 PODGORICA, CRNA GORA
www.caa.me

TEL: +382 20 625 507
FAX: +382 20 625 517
E-MAIL: acv@caa.me

UVOD

Polazni i pravni osnov za izradu Finansijskog plana Agencije za civilno vazduhoplovstvo za 2023. godinu predstavlja Zakon o vazдушnom saobraćaju („Službeni list CG“, br. 30/12 i 30/17) u kojem je odredbom člana 10 stav 2 propisano da Finansijski plan Agencije, godišnji izvještaj o radu i finansijski izvještaj Agencije usvaja Vlada, na predlog Savjeta. U tom smislu odredbom člana 6 Zakona o vazдушnom saobraćaju propisana je nadležnost Agencije, koja je u odnosu na raniju zakonom propisanu djelatnost Agencije, značajno proširena. Najznačajnija novina propisana zakonom je prenošenje javnih ovlaštenja Agenciji u pogledu vršenja inspeksijskog nadzora i donošenja akata u skladu sa zakonom i akata radi sprovođenja ECAA sporazuma, drugih zaključenih međunarodnih ugovora, međunarodnih standarda i preporučene prakse iz oblasti civilnog vazduhoplovstva, a naročito standarda, procedura i preporučene prakse ICAO-a, ECAC-a, EASA-e i EUROCONTROL-a, koji se, uz prethodnu saglasnost Ministarstva saobraćaja i pomorstva, objavljuju u "Službenom listu Crne Gore".

Finansijski plan Agencije za civilno vazduhoplovstvo za 2023. godinu sadrži pregled planiranih prihoda i rashoda za 2023. godinu i baziran je na pokazateljima poslovanja u 2022. godini i realno očekivanim prihodima i rashodima u 2023. godini.

Planirani prihodi i rashodi u funkciji su ostvarivanja godišnjeg programa rada i razvoja Agencije za civilno vazduhoplovstvo. Imajući u vidu da je vazdušni saobraćaj jedan od esencijalnih elemenata ekonomskih i društvenih aktivnosti države, Agencija kroz svoju nadležnost treba da obezbijedi nesmetano finansiranje poslovanja u narednoj 2023. godini, stoga je glavni cilj ovog dokumenta da se što realnije prikažu potraživanja i obaveze za poslovnu 2023. godinu.

U tabelama ispod, prikazani su planirani prihodi i rashodi Agencije za 2023. godine, planirani na osnovu procjena prije svega EUROCONTROL-a za avio saobraćaj u narednom periodu.

I Planirani prihodi Agencije za 2023. godinu će se ostvariti kroz izvore finansiranja utvrđene članom 13 stav 1 Zakona o vazдушnom saobraćaju ("Službeni list CG", broj 30/12 i 30/17), kojim je propisano da se sredstva za rad Agencije obezbjeđuju iz:

- 1) naknada za izdavanje licenci, certifikata, uvjerenja, potvrda, dozvola i godišnjih naknada, u skladu sa ovim zakonom
- 2) dijela rutne i terminalne naknade iz člana 112 stav 5 ovog zakona;
- 3) dijela naknade koju plaćaju vazdušni prevoznici po toni prevezenog tereta u civilnom vazдушnom saobraćaju;
- 4) dijela naknade koju plaćaju putnici u civilnom vazдушnom saobraćaju u odlasku;
- 5) drugih izvora u skladu sa zakonom.

II Planirani rashodi utvrđeni su na osnovu ostvarenih rashoda u tekućoj godini kao i realno očekivanih rashoda u 2023. godini i čine ih:

- 1) Bruto zarade zaposlenih;
- 2) Ostala primanja i naknade;
- 3) Službena putovanja;
- 4) Rashodi za energiju
- 5) Rashodi za materijal i usluge;
- 6) Troškovi održavanja osnovnih sredstava;
- 7) Ostali poslovni rashodi;
- 8) Amortizacija.

Pandemija COVID-19 uzrokovala je globalnu zdravstvenu i ekonomsku krizu koja je višestruko premašila sve prethodne krize u poslednjih sto godina, a najteže posljedice, prema procjenama relevantnih međunarodnih organizacija, trpe vazduhoplovni subjekti i organizacije iz oblasti turizma.

Zbog ogromnih finansijskih problema čak je i EUROCONTROL u predhodnom periodu bio prinuđen da se kreditno zaduži kod konzorcijuma evropskih banaka kako bi održao svoje finansije i spriječio raspad centralizovanog sistema operacija u Evropi.

Poseban akcenat stavljen je na finansijski aspekt jer je najveći problem sa kojim se suočava cjelokupna avio industrija – likvidnost. Izuzetno teška situacija u vrijeme pandemija COVID-19 negativno se odrazila i na vazduhoplovne subjekte u Crnoj Gori. Samo zahvaljujući domaćinskom ponašanju u prethodnim godinama i formiranju određenog iznosa sredstava u rezervi, Agencija je uspjela da se bez pomoći države do sada nosi sa finansijskom krizom. Sve u svemu, ogromna kriza u evropskom vazдушnom saobraćaju ozbiljno je uticala i na Agenciju za civilno vazduhoplovstvo. No, bez obzira na to, Agencija je preduzela i preduzima sve mjere da održi finansijsku stabilnost i izvršava osnovnu misiju – održavanje planiranog nivoa sigurnosti i bezbjednosti vazдушnog saobraćaja u Crnoj Gori.

1. PLAN PRIHODA

Planirani prihodi Agencije za 2023. god iznose 5.672.625,00 eura.

Planirani prihodi za 2023. godinu povećani su u odnosu na planirane prihode iz 2022. godine za 14%. Plan prihoda Agencije za 2023. godinu utvrđen je shodno članu 13 stav 1 Zakona o vazдушnom saobraćaju, gdje su utvrđeni izvori finansiranja Agencije i načina obračuna pojedinih naknada to su:

- rutne naknade;
- terminalne naknade;
- naknada za izdavanje licenci, certifikata, uvjerenja, potvrda, dozvola i godišnjih naknada, u skladu sa ovim zakonom
- naknade koju plaćaju vazdušni prevoznici po toni prevezenog tereta u civilnom vazдушnom saobraćaju;
- naknade koju plaćaju putnici u civilnom vazдушnom saobraćaju u odlasku;
- naknade iz drugih izvora u skladu sa Zakonom;

1.1. Rutne naknade

U skladu sa članom 13 stav 1 tačka 2 Zakona o vazдушnom saobraćaju („Službeni list CG“ broj 30/12 i 30/17) sredstva za rad Agencije za civilno vazduhoplovstvo obezbjeđuju se dijelom iz rutnih naknada po osnovu međunarodnih ugovora, na koje pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi ima pravo, a koje plaćaju korisnici usluga u vazdušnoj plovidbi u vazдушnom prostoru Crne Gore i Republike Srbije, odnosno u vazдушnom prostoru oblasti informisanja u Beograd (FIR/UIR Beograd)- zajedničkoj zoni naplate“ Serbia-Montenegro-KFOR“.

Integracija Crne Gore u Objedinjeni sistem naplate rutnih naknada kroz Biro za objedinjeni sistem naplate rutnih naknada (Central rout charge office-CRCO) predstavlja obavezu kojom se sprovode osnovni principi transparentnosti i neprofitabilnosti s toga se prilikom finansijskog planiranja mora voditi računa o EUROCONTROL Principima za utvrđivanje troškovne baze za rutne naknade i za izračunavanje jedinične obračunske cijene za rutne naknade, a koji se odnose na samostalnost i nezavisnost u finansiranju. Ukoliko bi se odstupilo od tih principa, moglo bi doći do ugrožavanja ovog izvora sredstava, jer se ona ne mogu koristiti u bilo koje druge svrhe, osim za unapređenje i bezbjednost funkcionisanja vazdušnog prostora.

Crna Gora i Srbija kao potpisnice Multilateralnog sporazuma o rutnim naknadama („Službeni list SCG“ - Međunarodni ugovori, broj 18/04, 19/04 i 04/05), a kao suvlasnici zajedničkog provajdera vazduhoplovnih usluga, dogovorile su se oko usvajanja zajedničkog modela obračunavanja naknada za izvršene vazduhoplovne usluge i njihove jedinične cijene (UNIT RATE).

Civilne vazduhoplovne vlasti kao i provajderi SMATSA i Hungaro Control, u zajedničkoj naplatnoj zoni „ Srbija - Crna Gora - KFOR“, u izradi troškovne baze dužni su da se striktno pridržavaju Načela za utvrđivanje jedinične cijene za rutne naknade koje je propisao EUROCONTROL i koje su države prihvatile članstvom.

Načela se u cjelini odnose na en-route objekte, opremu i vazduhoplovne usluge za koje je svaka država odgovorna na osnovu ICAO Sporazuma o regionalnoj vazdušnoj navigaciji i pridruženog Plana regionalne vazdušne plovidbe.

Do jedinične cijene na osnovu koje se naplaćuju usluge dolazi se sabiranjem troškovnih baza zajedničke naplatne zone Srbije - Crna Gore - KFOR-a u skladu sa metodom pune naknade troškova (prema tački 1.3.1 Načela za utvrđivanje jedinične cijene za rutne naknade).

Za potrebe utvrđivanja konačne jedinične cijene na ovako sabrane troškovne baze dodaju se EUROCONTROL troškovi tj. troškovi rada samog sistema rutnih naknada, EUROCONTROLA utvrđeni u skladu sa istim pravilima.

Tako utvrđena baza troškova predmet je razmatranja na Proširenom odboru za rutne naknade (Enlarged Committee) koji nakon konsultacije sa korisnicima usluga prihvata ili zahtijeva korekciju troškovne baze. Konsultacije se obavljaju dvije sedmice prije navedenih rokova, a korisnici usluga bi podatke morali dobiti 10 dana prije konsultacije.

Nakon što utvrđenu cijenu prihvati Prošireni odbor za rutne naknade (Enlarged Committee), istu potvrđuje Privremeni savjet (Provisional Council), a konačnu odluku donosi Stalna komisija Eurokontrol-a (Permanent Commission).

Prihod od EUROCONTROL-a, po osnovu rutnih naknada za 2023. godinu, planiran je u iznosu od 4.376.325,00 eura. S obzirom da u trenutku izrade finansijskog plana za 2023. godinu nije postojao potvrđen iznos planiranih sredstava po osnovu rutnih naknada za 2023. godinu u zajedničkoj zoni naplate Srbija-Crna Gora-KFOR¹, potvrđena je aplikacija od strane nadležnih tijela EUROCONTROL-a za Agenciju na 4.376.325,00 eura.

1.2. Terminalne naknade

Na osnovu člana 13 stav 1 tačka 2 i člana 112 stav 5 Zakonom o vazдушnom saobraćaju („Službeni list CG“ broj 30/12 i 30/17) propisano je da ove naknade plaćaju korisnici usluga u vazdušnoj plovidbi i njihov iznos se utvrđuje u skladu sa Odlukom o načinu obračuna terminalne naknade za korišćenje usluga u vazdušnoj plovidbi („Službeni list CG“ broj 53/19) i Sporazumu o regulisanju međusobnih prava i obaveza po osnovu učešća u raspodjeli prihoda od terminalnih naknada. Navedenom Odlukom (član 9) je propisano da visina ove naknada za vazduhoplove koji polijeću ili slijeću na Aerodrom Podgorica (LYPG) i Aerodrom Tivat (LYTV), kao prihod Agencije za civilno vazduhoplovstvo, naplaćuje SMATSA DOO od operatora vazduhoplova udjelom od 10% od iznosa naplaćenih terminalnih naknada.

Prihod od terminalnih naknada za 2023. godinu, planiran je u iznosu od 350.000,00 eura. Obračunat je na osnovu procjene SMATSA-e za 2023. godinu, dopis broj: 08/1-402/22-2322/2 od 01.12.2022. godine za aerodrome Podgorica i Tivat u iznosu od 3.852.305 eura tj 10% od planiranih terminalnih naknada za agenciju što iznosi 385.230 eura uz moguće smanjenja stepena realne naplate terminalnih naknada zbog potencijalne insolventnosti avio prevoznika za naknadu je planiran iznos od 350.000,00 eura.

¹ Protokol o instrukcijama za raspodjelu rutnih naknada za 2023. godinu. u zajedničkoj zoni naplate Srbija-Crna Gora – KFOR.

1.3. Prihodi iz domaćih izvora

Prihodi iz domaćih izvora za 2023. godinu, planirani su u iznosu od 946.300,00 eura ostvaruju se u skladu sa Zakonom² i obezbeđuju se iz:

- naknada za izdavanje licenci, sertifikata, uvjerenja, potvrda, dozvola i godišnjih naknada, u skladu sa zakonom³;
- naknade koju plaćaju vazdušni prevoznici po toni prevezenog tereta u civilnom vazdušnom saobraćaju i naknade koje plaćaju putnici u civilnom vazdušnom saobraćaju u odlasku⁴;
- naknada iz drugih izvora;

Dakle, Agencija je pravni subjekat koji se dominantno finansira iz međunarodnih izvora, s tim u vezi dugoročno gledajući moraju se stvoriti uslovi da se u strukturi prihoda sve više povećava učešće ostalih zakonom predviđenih prihoda u odnosu na prihode od rutnih naknada. Treba napomenuti da su gotovo sve zemlje u regionu propisale i realizovale ovakav način finansiranja vazduhoplovnih vlasti.

² Treba imati u vidu da se planirani prilivi od Eurocontrol-a po osnovu fakturisanih rutnih naknada za 2023. godinu kao ključni prihodi Agencije u normalnim uslovima očekuju tek od kraja marta 2023. godine. Izuzetno slabi prilivi po osnovu rutnih naknada karakteristični su za prvu polovinu godine, a posebno za prvi kvartal, pa je neophodno da Agencija permanentno ima jedan dio sredstava po osnovu prihoda iz domaćih izvora.

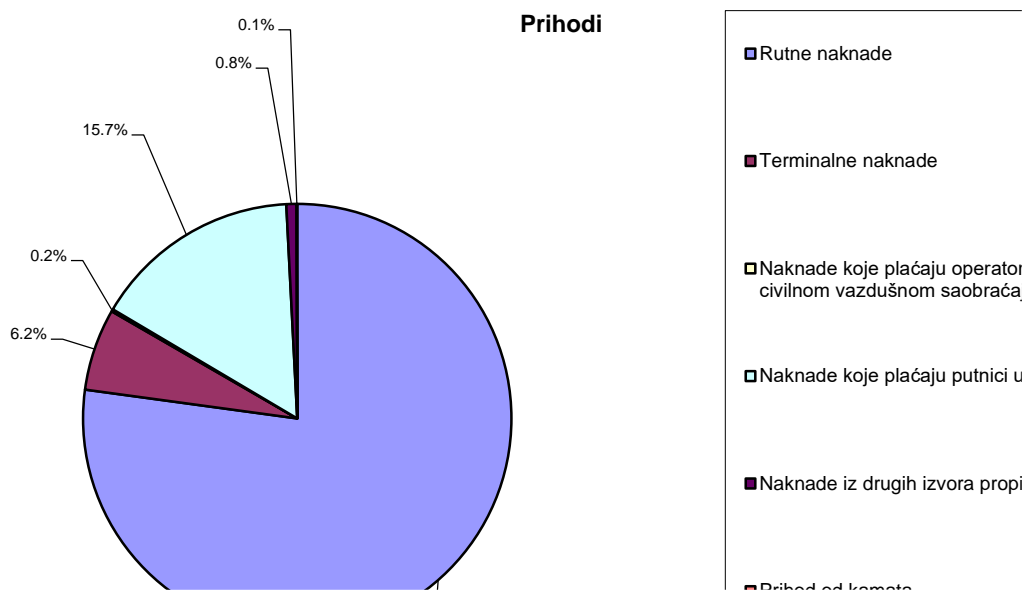
³ Ministarstvo saobraćaja i pomorstva je donijelo Pravilnik o visini naknada za izdavanje operativne licence, sertifikata, odobrenja i dozvola u vazdušnom saobraćaju („Službeni list CG“, broj 01/20). kojim se propisuje visina naknada za utvrđivanje ispunjavanja uslova za izdavanje operativne licence, sertifikata, dozvola, odobrenja, uvjerenja i drugih isprava i sprovođenja godišnjeg kontinuiranog nadzora, odnosno provjere kontinuirane ispunjenosti uslova u vazdušnom saobraćaju, koje su prihod Agencije saglasno odredbama Zakona o vazdušnom saobraćaju. Procjenjeni iznos ovih naknada je 43.300 eura.

⁴ Pravilnik o visini i načinu naplate naknade po toni prevezenog tereta i po odlazećem putniku u vazdušnom saobraćaju („Službeni list Crne Gore“, br. 072/20 od 19.07.2020. godine) donešen u 2020. godini dok su planiranih sredstava Agencija po osnovu putničkih i robnih naknada obračunata u iznosu od 900.000 eura na osnovu ostvarenih prihoda po ovom osnovu u 2022. godini.

PLANIRANI PRIHODI U 2023. GODINI

Redni broj	Naziv prihoda	Mjesečni	Godišnji
1.	Rutne naknade – Eurocontrol	364.693,75	4.376.325,00
2.	Terminalne naknade	29.166,67	350.000,00
3.	Naknade koje plaćaju operatori vazduhoplova po toni prevezene robe u civilnom vazдушnom	833,34	10.000,00
	Naknade koje plaćaju putnici u civilnom vazдушnom saobraćaju u odlasku	74.166,67	890.000,00
	Naknade iz drugih izvora propisane Zakonom	3.608,34	43.300,00
4.	Prihodi od kamata	250,00	3.000,00
UKUPNO		472.718,75	5.672.625,00

U strukturi planiranih prihoda za 2023. godinu najznačajniju stavku i dalje predstavljaju prihodi od rutnih naknada od Eurokontrol-a sa 77,1%, zatim slijede prihodi od naknada koje plaćaju operateri vazduhoplova po prevezenom putniku u odlasku 15,7%, prihodi od naknada koje plaćaju operateri vazduhoplova po toni prevezene robe sa 0,2%, prihodi od od terminalnih naknada 6,2%, kao i naknade iz drugih izvora 0,8% propisane Zakonom i prihodom od kamata 0,1%.

Dugoročno gledano, imajući u vidu utvrđene principe Eurocontrol-a ovakva proporcija prihoda trebalo bi se značajno korigovati u pravcu da se dosadašnje finansiranje troškova Agencije koje se najvećim dijelom odnosi na prilive od strane Eurocontrol-a, nadomjesti prihodima iz domaćih izvora u skladu sa Zakonom čime bi se procenat njihovog učešća u ukupnim prihodima povećao.

Dakle, dominantan izvor finansiranja Agencije u ovom trenutku je još uvijek iz međunarodnih izvora tj od prihoda po osnovu rutnih naknada.

2. PLAN RASHODA

Planirani rashodi Agencije za 2023. god iznose 5.219.719,09 eura.

Planirani rashodi Agencije utvrđeni su na osnovu projekcije aktivnosti datih u godišnjem programu rada, rashoda u tekućoj godini, kao i na osnovu planiranih rashoda u narednoj godini. Dati planirani iznosi rashoda, kroz pojedinačne stavke, odražavaju realne potrebe za funkcionisanjem Agencije u toku 2023. godine.

Komentar strukture rashoda:

Bruto zarade zaposlenih

Bruto zarade zaposlenih za 2023. godinu, planirane su u iznosu od 2.782.108,14 eura za 60 izvršilaca⁵, i to:

- troškovi neto zarada zaposlenih	1.773.327,40 eura
- troškovi poreza na zarade	380.788,46 eura
- troškovi doprinosa iz i na zarade	627.992,28 eura.

⁵Pravilnikom o izmjenama Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Agencije utvrđen je ukupan broj od 60 izvršilaca. Važna je činjenica da je zbog svoje specifičnosti i unikatnosti u finansiranju, Agencija u kontinuitetu od njenog osnivanja, izuzeta iz politike ograničavanja zarada u javnom sektoru. Ovakav stav proistekao je iz činjenice da su takvi standardi utvrđeni od strane ICAO i da bi suprotna rješenja značila gubitak stručnih specijalizovanih kadrova Agencije, ugrožavanje normalnog funkcionisanja Agencije a samim tim i ugrožavanje postignutog stepena sigurnosti i bezbjednosti vazdušnog saobraćaja u Crnoj Gori.

Bruto naknade Savjeta

Bruto naknade Savjeta za 2023. godinu u iznosu od 99.051,00 eura projektovane su na osnovu važećih odluka u skladu sa Zakonom i Statutom Agencije.

Ostala primanja i naknade zaposlenih

Ostala primanja i naknade zaposlenih za 2023. godinu planirani su u ukupnom iznosu od 221.250,00 eura. Sastoje se iz troškova prevoza zaposlenih u iznosu od 37.368,00 eura, troškova zimnice u iznosu od 60.537,00 eura, ostale lične naknade u iznosu od 49.000,00 eura i troškova poreza i doprinosa u iznosu od 74.345,00 eura, obračunavaju se u skladu sa Pravilnikom o zaradama, naknadama zarada i ostalim pravima i obavezama zaposlenih u Agenciji.

Službena putovanja i obuke zaposlenih

Službena putovanja i obuke obuhvataju troškove službenih putovanja i obuka u zemlji (prevoz, smještaj i dnevnice), troškove službenih putovanja i obuka u inostranstvu (prevoz, smještaj i dnevnice) i planirani su za 2023. godinu u iznosu od 175.000 eura. Agencija ima veoma širok dijapazon međunarodnih obaveza, prvenstveno kroz učešće u upravljačkim i ekspertskim grupama EUROCONTROL-A, EASA i ECAC i dijelom ICAO. Kod planiranja ovih rashoda uzeli su se u obzir troškovi za ovu poziciju nastali u 2022. godinu uvećani za određeni procenat.

Rashodi za energiju i ostale režije

Rashodi za energiju i ostale režije za 2023. godinu, koji se odnose na rashode za gorivo, električnu energiju, vodu, usluge čistoće i usluge deponovanja otpada, planirani su na osnovu prosječnih godišnjih izdataka u ukupnom iznosu od 28.000,00 eura i neophodni su za nesmetano odvijanje poslovanja Agencije.

Rashodi za materijal i usluge

Rashodi za materijal i usluge obračunati su na osnovu prosječnih utrošaka određene vrste materijala u prethodnoj godini i očekivanog nivoa aktivnosti Agencije, planirani su za 2023. godinu u ukupnom iznosu od 152.797,50 eura. Osnovni elementi ove grupe troškova su: rashodi za kancelarijski materijal i ostali potrošni materijal, telefonske usluge, osiguranje imovine i zaposlenih, bankarske provizije, izdatke za plaćanje revizije godišnjih finansijskih iskaza i ostale neproizvodne usluge.

Troškovi održavanja osnovnih sredstava

Obuhvataju troškove servisa i popravke vozila i usluge tekućeg održavanja osnovnih sredstava i materijala za tekuće održavanje osnovnih sredstava, planirani su za 2023. godinu u iznosu od 53.939,50 eura. Obračunati su na osnovu prosječnih godišnjih izdataka za tekuće održavanje.

Ostali poslovni rashodi

Ostali poslovni rashodi planirani su za 2023. godinu u iznosu od 1.527.572,95 eura. U njima najveće učešće imaju troškovi članarina međunarodnim organizacijama tj kontribucije od Eurokontrola u iznosu od 475.000,00 eura i troškovi za traganje i spašavanje (SAR) u iznosu od 755.000,00 eura. Ostale troškove čine: troškovi zakupa u iznosu od 51.000,00 eura (troškovi za licence za sistemski softver 50.000,00 eura, održavanje softvera za administraciju, monitoringi update radnih stanica i servera u iznosu od 1.000,00 eura). Trošak za uslugu održavanja informaciono-komunikacionog sistema i ostalih sistema Agencije planiran je u iznosu od 54.122,95 eura, prije svega zbog potrebe zadovoljenja zakonskih obaveza u vezi sa primjenom sistema tehničke zaštite i integracije informacionog sistema (IS) Agencije sa sistemima tehničke zaštite, kao i njegove konsolidacije, što iziskuje potrebu za nadogradnjom kapaciteta i resursa serverske računarske opreme i uređaja za čuvanje podataka u informacionog sistema (IS).

U ostale poslovne rashode spadaju i trošak usluga fizičko-tehničke zaštite u iznosu od 40.000,00 eura troškovi reprezentacije i organizacije međunarodnih skupova u iznosu od 39.950,00 eura, troškovi za stručnu literaturu i ostale stručne publikacije planirani u iznosu od 4.000,00 eura, troškovi usluga tehničkog projektovanja u iznosu od 3.500,00 eura. Troškovi privremenih i povremenih poslova planirani su u iznosu od 65.000,00 eura. Izdaci za jednokratne pomoći i donacije planirani su u iznosu od 40.000,00 eura. Agencija će, kao društveno odgovorna institucija odgovarati na molbe humanitarnog karaktera u mjeri svojih raspoloživih sredstava.

Trošak osnovnih sredstava tj trošak amortizacije obračunava se u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji i nema uticaja na novčani tok za 2023. godinu planiran je u iznosu od 180.000,00 eura.

PLANIRANI RASHODI ZA 2023. GODINU

(u eur)

Redni broj	Naziv rashoda	mjesečni	godišnji
------------	---------------	----------	----------

1	Bruto zarade zaposlenih	231.842,35	2.782.108,14
	troškovi neto zarada zaposlenih	147.777,28	1.773.327,40
	troškovi poreza na zarade	31.732,38	380.788,46
	troškovi doprinosa iz i na zarade	52.332,69	627.992,28

2	Bruto naknade Savjeta	8.254,25	99.051,00
	troškovi neto naknada	5.880,00	70.560,00
	troškovi poreza na naknade	609,42	7.313,00
	troškovi doprinosa na naknade	1.764,83	21.178,00

3	Ostala primanja i naknade	18.437,50	221.250,00
	troškovi prevoza zaposlenih	3.114,00	37.368,00
	troškovi zimmice	5.044,75	60.537,00
	troškovi ostalih naknada (nacion odb, komis i dr)	4.083,33	49.000,00
	troškovi poreza i doprinosa	6.195,42	74.345,00

4	Službena putovanja i obuke	14.583,33	175.000,00
	troškovi dnevnica za službena putovanja i obuke	3.750,00	45.000,00
	troškovi smještaja za službena putovanja i obuke	2.916,67	35.000,00
	troškovi prevoza na službeno putovanje i obuke	833,33	10.000,00
	troškovi avio prevoza na službeno putovanje i obuku	6.250,00	75.000,00
	trošak kotizacije	833,33	10.000,00

5	Rashodi za energiju	2.333,33	28.000,00
	troškovi goriva	833,33	10.000,00
	troškovi režije (električne energije, voda čistoća)	1.500,00	18.000,00

6	Rashodi za materijal i usluge	12.733,13	152.797,50
	trošak kancelarijski materijal i ost. potroš. mater	2.000,00	24.000,00
	trošak štamparskih usluga	666,67	8.000,00
	trošak sitan inventar	325,00	3.900,00
	trošak nabavke službenih odijela	499,13	5.989,50
	troškovi telekomunikacionih usluga	3.664,92	43.979,00
	troškovi platnog prometa	1.250,00	15.000,00
	troškovi osiguranja (život. osig. zaposl. i imovine)	2.916,67	35.000,00
	troškovi revizije	412,50	4.950,00
	troškovi usluga odnosi s javnošću	499,13	5.989,50
	troškovi konsalting usluga	499,13	5.989,50

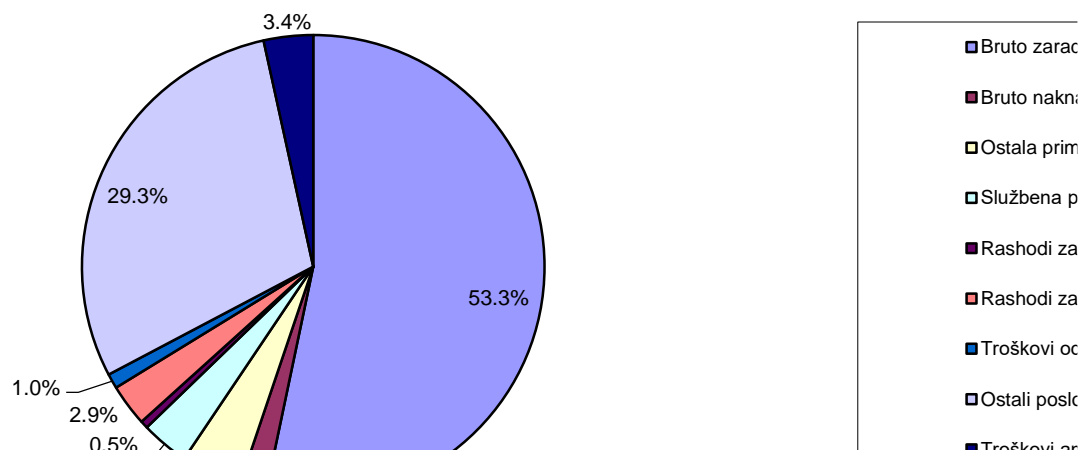
7	Troškovi održavanja osnovnih sredstava	4.494,96	53.939,50
	servis i popravka vozila	1.000,00	12.000,00
	tekuće održavanje osn.sred. i dr. trošk.održavanja	3.494,96	41.939,50

8	Ostali poslovni rashodi	127.297,75	1.527.572,95
	trošak zakupa (lic.sistem. soft., mjesni vod, internet)	4.250,00	51.000,00
	tekuće održavanje informac.-komunikac. sistema	4.510,25	54.122,95
	trošak usluga fizičko tehničke zaštite posl. prostora	3.333,33	40.000,00
	trošak usluga tehničkog projektovanja	291,67	3.500,00
	troškovi reprezentacije i međunarodnih događaja	3.329,17	39.950,00
	troškovi članarina međunarodnim organizacijama	39.583,33	475.000,00
	stručna i ostala literatura (publikacije, časopisi)	333,33	4.000,00
	troškovi jednokratnih pomoći donacija i humanit	3.333,33	40.000,00
	trošk. privremenih i povrem. poslova i dr. poslova	5.416,68	65.000,00
	troškovi traganja i spašavanja-SAR	62.916,68	755.000,00
	troškovi kamata	-	-

9	Osnovna sredstva	15.000,00	180.000,00
	troškovi amortizacije	15.000,00	180.000,00

	Ukupno	434.976,59	5.219.719,09
--	---------------	-------------------	---------------------

Rashodi

U strukturi planiranih rashoda za 2023. godinu najznačajniju stavku predstavljaju bruto zarade zaposlenih 53,3%, zatim slijede ostala poslovna opterećenja sa 29,3% (u čijoj strukturi, dominantno učestvuju kontribucije međunarodnoj organizaciji i rashodi za SAR), zatim troškovi za ostala primanja i naknade 4,2%, bruto naknade Savjetu 1,9%, rashodi za materijal i usluge 2,9%, troškovi za službena putovanja 3,4%, amortizacija 3,4%, rashodi za energiju 0,5%, troškovi za održavanje osnovnih sredstava 1%.

* * *

Kao i u prethodnim godinama prilikom realizacije Finansijskog plana za 2023. godinu, Agencija će se dominantno rukovoditi principima racionalnosti i domaćinskog poslovanja, posebno kada se imaju u vidu rashodi. To znači da će i u toku 2023. godine, biti permanentno praćena finansijska situacija i da će ukoliko se ukaže potreba doći do dodatne restrikcije troškova, do onog nivoa koji ne smije ugroziti izvršenje zakonskih funkcija Agencije, odnosno sigurnosti i bezbjednosti vazdušnog saobraćaja.

3. REALIZACIJA PLANA za 2023. godinu

Ovaj plan za 2023. godinu, predstavlja projekciju na osnovu raspoloživih podataka i informacija u vrijeme njegovog donošenja, što znači da u toku realizacije može biti dopunjen i izmijenjen. Raspored sredstava po finansijskom planu vrši se u skladu sa opštim aktima Agencije, donijetim odlukama, programima i planovima rada, zaključenim ugovorima i drugim aktima koje donosi Agencija u skladu sa Zakonom o vazdušnom saobraćaju u cilju izvršavanja obaveza zadataka iz nadležnosti Agencije.

PLAN INVESTICIJA U 2023. GODINI

Investicije za 2023. godinu su planirane u iznosu od 496.868,50 eura i detaljno su obrazložene u **Prilogu 1.**

PRILOG 1.

PLAN INVESTICIJA ZA 2023. GODINU (u eurima) (u eurima)

Br.	Plan investicija za 2023. godinu	Procijenjena vrijednost
1.	Nabavka opreme za sistem tehničke zaštite Agencije	50.000,00
2.	Nabavka serverske opreme i rezervnih djelova informacionog sistema	30.000,00
3.	Nabavka računarske opreme	20.000,00
4.	Nabavka softvera za kontrolu štampe na štampačima	5.989,50
5.	Nabavka multifunkcionalnih (centralizovanih) štampača	5.989,50
6.	Nabavka kancelarijske opreme	5.989,50
7.	D2D uređaj za backup podataka	19.000,00
8.	2 switch mrežna komunikacija uređaja	19.000,00
9.	Softver NESUS	5.900,00
10.	Izrada programskog paketa za registraciju operatora bespilotnih vazduhoplova i postupak provjere pilotskog osoblja	20.000,00
11.	Nabavka vozila	65.000,00
12.	Nabavka poslovno-skladišnog prostora	250.000,00
	Ukupno	496.868,50

Plan Investicija za 2023. godinu planiran je u iznosu od 496.868,50 eura a njegovu osnovu predstavlja i dio nerealizovanog plana investicija za 2022. godinu. Shodno tome a u skladu sa zakonskim propisima i procedurama javnih nabavki, Agencija će donijeti Plan javnih nabavki za 2023. godinu.

Komentar Investicija planiranih za 2023. godinu:

1. Nabavka opreme za sistem tehničke zaštite Agencije

Odredbama *Zakona o zaštiti lica i imovine* (koji je stupio na snagu u januaru 2014. godine) i *Pravilnika o bližem sadržaju plana zaštite obavezno šticećenih objekata*, uređuje se zaštita pravnih lica i njihove imovine, koje ne obezbjeđuje država, u pogledu fizičke i tehničke zaštite.

U članu 14 tačka 6 prethodno navedenog zakona, navedeno je da su, pored ostalih objekata, i obavezno šticećeni objekti od značaja za saobraćaj u svim vrstama saobraćaja.

U članu 16 je propisano da se zaštita obavezno šticećenih objekata vrši se na osnovu plana zaštite, koji, na osnovu ugovora iz člana 10 ovog zakona, izrađuje privredno društvo, drugo pravno lice i preduzetnik koji obavlja djelatnost zaštite.

Zakonom i pravilnikom je propisano da Plan zaštite sadrži i Projekat tehničke zaštite obavezno šticećenog objekta, kojim se pored ostalog predviđaju i projektuju odgovarajuća sredstva i komponente tehničke zaštite (prilazi, prostori i predmeti koje treba štiti, prostori koje treba nadgledati, način i mjesto signalizacije alarma, režim rada zaštitnih zona, vrsta rezervnog napajanja električnom energijom, vrsta tehničke zaštite, smještaj uređaja i opreme za tehničku zaštitu, način postavljanja instalacija; komponente sistema: alarmni sistemi, video nadzor, sistemi za kontrolu i pristup, komunikacione veze i sistemi za kontrolu obilaska objekta, lokacija operativnog centra).

U članu 13 Zakona propisano je da se tehnička zaštita vrši upotrebom sredstava koja imaju propisani kvalitet, u skladu sa utvrđenim međunarodnim standardima, oko šticećenog objekta i u granicama šticećenog prostora.

Uzimajući u obzir prethodno navedeno procjenjuje se da će Agencija biti u obavezi da izvrši nabavku usluge izrade plana zaštite kao i nabavku adekvatnih sistema za tehničku zaštitu u procijenjenoj vrijednosti od 50.000,00 eura.

Ukupna procijenjena vrijednost za nabavku opreme za sistem tehničke zaštite Agencije iznosi 50.000,00 eura

2. Nabavka serverske opreme i rezervnih uređaja za potrebe informacionog sistema Agencije

Postojeći serveri HP Proliant DL380 G8 u neprestanoj upotrebi (neprestani 24 časovni rad) od marta 2014. godine. S obzirom da se serverski uređaj sastoji od znatnog broja mehaničkih i električnih djelova koji mogu da otkazu posle neprestanog rada u trajanju od 8 godina, neophodno je postojeće serverske uređaje zamijeniti novim prije nego počnu da otkazuju njihove vitalne komponente kao što su hard diskovi (na kojima se čuvaju podaci) i jedinice napajanja električnom energijom.

Postojećim serverskim uređajima u Agenciji je istekla fabrička tehnička i servisna podrška. Serveri su u statusu EOSL. EOSL (end-of-service-life) označava završnu fazu životnog ciklusa hardvera. Kraj radnog vijeka (EOSL) ili kraj podrške je kada proizvođač prestane da prodaje dio opreme i ne pruža usluge održavanja ili ažuriranja datog hardvera. Kao posljedica EOSL nije moguće izvršiti proširenje kapaciteta diskovnog prostora postojećih serverskih uređaja niti dobiti podršku i intervenciju u slučaju potrebe nabavke rezervnog dijela prilikom eventualnog kvara na uređaju. U

osnovi, EOSL je završna faza životnog ciklusa neke opreme. Usljed otkaza, tj. zastoja, u radu serverskih uređaja došlo bi do privremenog prestanka funkcionisanja kompletne platforme IS ACV. To bi posljedično značilo prestanak funkcionisanja svih servera, a time i nedostupnost sistema elektronske pošte (email), nemogućnost pristupa dokumentima koji se čuvaju na file serveru, nepotpuno funkcionisanje sistema antivirusne zaštite, dostupnosti neophodnih kritičnih update-a sistema i ostalih bitnih sistemskih funkcionalnosti IS.

Što se tiče predstojećih planiranih aktivnosti u vezi nadogradnji IS ACV, potrebno je uraditi minimalno sledeće:

- Upgrade virtuelizacione platforme na softversku verziju VMware ESXi 6.7,
- Upgrade Exchange servera,
- Upgrade Windows servera,
- Potrebno je planirati upgrade datih ESXi hostova sa dodatnim RAM resursima jer u slučaju potrebe za uvodjenjem novih produkcionih servisa na datoj platformi HA funkcionalnost neće biti aktivna.

Nabavka baterije za UPS uređaje preporučuje se od strane proizvođača UPS uređaja nakon 3-4 godine radi smanjenja kapaciteta ovih baterija i degradacije njihovih performansi.

Agencija ima tri uređaja za neprekidno napajanje serverske i komunikacione opreme nabavljena početkom 2014. godine i od tada su u neprekidnom radu, te se zbog toga predlaže blagovremena nabavka i zamjena baterija, prije nego dođe do otkazivanja njihove funkcionalnosti.

Procijenjena vrijednost nabavke je 30.000,00 eura.

3. Nabavka računarske opreme

Predviđena je nabavka računarske opreme i pribora u iznosu od 20.000 eura. Procjena potrebnog iznosa za ovom vrstom opreme, za potrebe izrade plana, urađena je na osnovu iskazanih potreba pojedinih organizacionih jedinica Agencije i pojedinačnih zahtjeva zaposlenih, kao i na osnovu predviđanja potreba za nabavkom računarske opreme u 2023. godini.

Procijenjena vrijednost nabavke računarske opreme je 20.000,00 eura.

4. Nabavka softvera za kontrolu štampe na štampačima

U 2023. godini predviđena je nabavka softvera za kontrolu štampe na štampačima radi racionalnije potrošnje kancelarijskog materijala.

Procijenjena vrijednost nabavke softvera za kontrolu štampe na štampačima je 5.989,50 eura.

5. Nabavka multifunkcionalnih (centralizovanih) štampača

Predviđena je nabavka multifunkcionalnih (centralizovanih) štampača pošto su postojeći štampači u vrlo lošem stanju i izloženi su čestim servisima. Štampači su instalirani u martu 2014. godine, što znači da rade u punom pogonu skoro 8 godina. **Procijenjena vrijednost nabavke je 5.989,50 eura.**

6. Nabavka kancelarijske opreme

Planirana je nabavka nedostajuće kancelarijske opreme u iznosu od **5.989,50 eura.**

7. D2D uređaj za backup podataka

Nabavkom backup uređaja D2D omogućila bi se implementacija sistema za izradu rezervnih kopija bitnih podataka sa backup servera. Na ovaj način bi se omogućila svakodnevna automatizovana izrada rezervnih kopija podataka, koji su bitni za rad Agencije koji se nalaze na backup serveru. Ti podaci ne bi bili na mreži već na hard copy diskovima, što je osnovni preduslov dodatne sigurnosti backupa podataka po preporukama IT bezbjedonosnih standarda. **Procijenjena vrijednost nabavke je 19.000,00 eura.**

8. Dva switch mrežna komunikacija uređaja

U skladu sa planiranom nabavkom serverske opreme, neophodno je planirati nabavku dva mrežna komunikaciona uređaja (switch). Postojeći su u funkciji takođe 8 godina i neophodna im je zamjena. Na taj način bismo obezbijedili sigurno funkcionisanje mrežne komunikacije između klijentskih računara i serverske infrastrukture. **Procijenjena vrijednost nabavke je 19.000,00 eura.**

9. Softver NESUS

Nesus je skener mrežnih ranjivosti koji koristi arhitekturu uobičajenih ranjivosti i izloženosti za lako umrežavanje bezbjedonosnih alata. Ovaj softver koristi jednostavnu arhitekturu koja opisuje prijetnje i potencijalne napade na mrežno okruženje. U saglasju sa postojećim Endpoint softverom koji iammo, dodatno ćemo unaprijediti bezbjednost mreže. **Planirana je nabavka u iznosu od 5.900,00 eura.**

10. Izrada programskog paketa za registraciju operatora bespilotnih vazduhoplova i postupak provjere pilotskog osoblja

Potrebno je uspostaviti sistem za registraciju UAS za čiji je projekat obavezna sertifikacija i za operatore UAS i vazduhoplovno-modelarskih klubova i njihovih članova koji se zahtijeva EU Regulativom 2019/947 čije je transponovanje po PPCG planirano za IV kvartal ove godine. Na novaj način ćemo uskladiti proces registracije odnosno sistem za registraciju sa sistemom koji je neophodan kako bi se ispoštovali zahtjevi koji su propisani ovom regulativom. **Planirana je nabavka u iznosu od 20.000,00 eura.**

11. Nabavka vozila za potrebe Agencije

U cilju redovnog obavljanja poslovanja Agencije, planira se nabavka vozila zbog dotrajalosti i oštećenja postojećih vozila. **Procijenjena vrijednost nabavke vozila je 65.000,00 eura.**

12. Nabavka poslovno-skladišnog prostora

U 2023. godini zbog nedostatka poslovno-skladišnog prostora u Agenciji potrebno je realizovati njegovu kupovinu. Kupovinom adekvatnog poslovno-skladišnog prostora uključujući i njegovo obezbjeđenje, riješio bi se navedeni problem za duži vremenski period. **Procijenjena vrijednost poslovno-skladišnog prostora je okvirno planirana u iznosu od 250.000,00 eura.**

Zaključna razmatranja:

Finansijski plan za 2023. godinu sa projekcijom prihoda u iznosu od 5.672.625,00 eura i rashoda u iznosu od 5.219.719,09 eura, biće realizovan iz sopstvenih izvora finansiranja u skladu sa članom 13 stav 1 Zakona o vazдушnom saobraćaju ("Službeni list CG", broj 30/12 i 30/17), čime će biti obezbijeđeno nezavisno finansiranje vazduhoplovne vlasti iz sopstvenih izvora.

Sastavni dio finansijskog plan za 2023. godinu, predstavlja Plan investicija u iznosu od 496.868,50 eura.

Konkretno, svi ključni prihodi Agencije za civilno vazduhoplovstvo, a to su: rutne naknade, terminalne naknade i naknade na odlazeće putnike zavisice isključivo od povećanja broja letova i broja putnika u našoj naplatnoj zoni.

Naravno, osnovna svrha realizacije Finansijskog plana za 2023. godinu, biće izvršenje osnovnih zakonskih i međunarodnih obaveza Agencije, dominantno se rukovodeći principima racionalnosti i domaćinskog poslovanja sa ključnim ciljem očuvanja dostignutog nivoa sigurnosti i bezbjednosti vazdušnog saobraćaja.